

ГНІЗДУВАННЯ КРЯЧКА РІЧКОВОГО (*STERNA HIRUNDO*) НА МУЛОВИХ МАЙДАНЧИКАХ ВОДООЧИСНИХ СПОРУД МІСТА ХАРКОВА У 2020-2021 РОКАХ

© Мамедова Ю.П.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

turdusphilomelos2017@ukr.net

<https://doi.org/10.34142/2708-5848.2021.23.2.05>

Досліджено гніздову біологію крячка річкового (*Sterna hirundo* L.) на мулових полях водоочисних споруд м. Харкова у квітні-серпні 2020-2021 років. Виявлено 228 особин птахів, описано особливості розміщення 135 гнізд та 172 пташенят. Крячки річкові заселяли три ділянки, одну із яких протягом двох років (від 10 до 90 пар). Перші яйця в кладках виявлені в II декаді травня, при середньодобовій температурі $+5\pm 1,76^{\circ}\text{C}$ вночі та $+20\pm 0,89^{\circ}\text{C}$ вдень в 2020 році та $+14,9\pm 3,08^{\circ}$ вдень та $+5\pm 2,76^{\circ}\text{C}$ вночі в 2021 році. Пік початку відкладання яєць в крячка річкового припав на кінець червня – початок липня у 2020 році та на кінець травня – початок липня у 2021 році. Різниця термінів початку розмноження крячка річкового, у порівнянні з мартином звичайним, становила в середньому 37 діб. Перші пташенята в гніздах зареєстровані в I декаді червня (5.06.2020; 10.06.2021). Перші льотні пташенята: 2.07.2020 та 12.07.2021 рр. Перед міграцією молоді особини збираються в невеликі зграї по 10-15 особин. Встановлено 2 типи гнізд: типові – побудовані як поглиблення в мулі з рослинною підстилкою (51,5%; $n=135$) та гнізда, які мали у складі будівельного матеріалу різнокольорові трубочки, залишки поліетиленових пакетів (45,5 %); нетипові (3,0 %) – побудовані на целофановому пакеті. Середня величина кладки $2,77\pm 0,43$ (1-3) яєць, з коричневим і зеленувато-сірим відтінком у забарвленні основного фону шкаралупи. Виявлено окільцьованого крячка річкового з двома кільцями Israil Atlit Sait – Pans, 27.04.2020, координати $32^{\circ}42'00''$ N $34^{\circ}56'00''$ E.

Ключові слова: крячок річковий, гніздування, фенологія, очисні споруди.

На Північному Сході України з кінця XIX ст. до середини XX ст. крячок річковий (*Sterna hirundo* L.) – звичайний, гніздовий і перелітний птах [22]. Наприкінці XX – початку XXI століття на більшій частині Європи чисельність крячка річкового значно скоротилась [1, 2, 4, 12, 14, 15, 17, 25, 28-31]. У цей період М. П. Книш описав невеликі гніздові поселення на річці Сейм в Контотпському районі [16], В.М. Грищенко з співавторами – на річках Сула, Десна [3, 13, 14, 18], В.А. Бусел – островах Великі та Малі Кучугури на Каховському водосховищі [6]. Найбільші гніздові колонії в Україні виявлені на півдні країни (Білосарайська коса, острова Кривокоського лиману та Крива коса) [22]. На сьогоднішній день вид включено до Бернської та Боннської конвенцій [7], регіональних червоних книг, зокрема Харківської області [9]. У зв'язку з прогресуючою трансформацією при-родних водноболотних біотопів, крячок річковий пристосувався до гніздування на техногенних водоймах, – мулових майданчиках очисних споруд [10, 21, 23, 26], рисових чеках [8] тощо.

Мета – дослідити гніздування крячка річкового на водоочисних спорудах міста Харкова.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження гніздування крячка річкового проводили у 2020-2021 рр. на території мулових майданчиків водо-очисних споруд міста Харкова. Вивчено характер перебування птахів, фенологію, чисельність, гніздові характеристики.

У 2020-2021 рр. виявлено гніздові поселення крячка річкового виявлені на мулових полях водоочисних споруд №2 на околиці міста Харкова. Птахи заселяли три ділянки (4 муловий майданчик – 49.894993, 36.269508, 11 майданчик – 49.895009, 36.266984, 16 майданчик – 49.898091, 36.264670). На 16 ділянці крячки гніздилися протягом двох років досліджень. Площі мулових ділянок та їх периметри виміряно за допомогою карти Google. Графічне зображення розміщення майданчиків представлене на (Рис. 1).

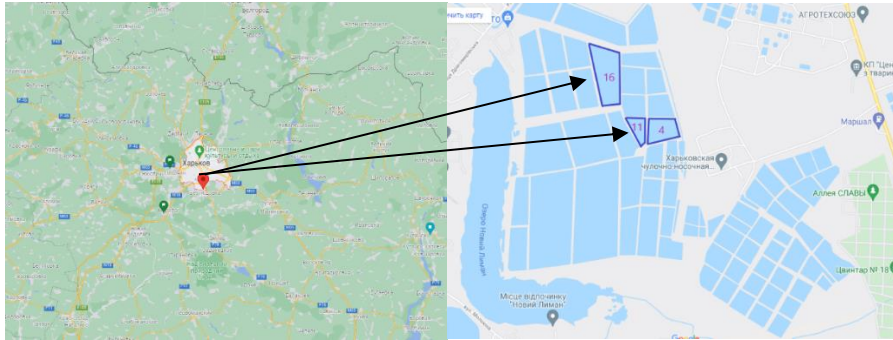

Рис 1. Схематичне розміщення території досліджень

Під час вивчення біології гніздування використовували загальноприйняті прижиттєві методики. Величину колонії птахів, визначали шляхом абсолютного підрахунку всіх гнізд, терміни насиджування яєць та вилуплення пташенят записували у щоденник спостережень. Для реєстрації даних використовували бінокль 20x40 кратності, цифрову камеру canon 80D з об'єктивом canon ef 100-400mm f/4.5-5.6l is usm. У

РЕЗУЛЬТАТИ

Весняний приліт крячка річкового зареєстровано на водоочисних ділянках у I-II декаді травня (16.05.2020; 04.05.2021). Початок побудови гнізд відзначено у II декаді травня, масове гніздобудування – 25-28 травня 2021 року, початок відкладання яєць з кінця III декади травня, масове відкладання яєць проходить у I декаді червня. Загальна тривалість яйцекладки зміщена на більш пізні терміни, порівняно з іншими

статті використано авторські фотографії. Для розрахунку середніх температур повітря за різними роками досліджень використано щоденники погоди із сайту meteo.ua [32].

У 2020 році поселення крячка річкового налічувало 90 пар птахів, виявлено 36 гнізд. У 2021 році гніздилося 212 пар (99 гнізд).

мартинами (*Laridae*). У 2020 році на 16 муловому майданчику площею: 37 822,43 м², гнізда крячків річкових були розміщені одиночно та хаотично, а у 2021 році птахи побудували їх щільно один до одного. Колоніальне поселення крячків розташовувалося на відкритій території за 100 метрів від берега. Поруч була колонія мартина звичайного в 350 особин. Поселення птахів було витягнуте у вигляді коси, протяжністю близько 8-10 метрів (Рис.2).

Рис.2 Спільне гніздування крячка річкового (*Sterna hirundo*) та мартина звичайного (*Larus ridibundus*) на 16 муловому майданчику 2020р.

У 2020 році на 16 муловому майданчику в II декаді травня (11.05.2020) зареєстровано 43 особини крячка та 21 гніздо з неповними кладками (1-2 яйця) У цей час у гніздах мартина звичайного вже були 2–7 добові пташенята. Різниця термінів початку розмноження крячка річкового, у порівнянні з мартиним звичайним, становила в середньому 37 діб. Пік гніздування крячка річкового припав на період, коли переважна більшість пташенят мартина звичайного (*Larus ridibundus*) піднімалася на крило: наприкінці червня – на початку липня. У II декаді липня 2020 року на цій ділянці зареєстровано 90 особин – найбільш висока чисельність крячка річкового на очисних спорудах, яка знизилась до 10 пар

у 2021 році, що можливо пояснити збільшенням хижих птахів на цій території. Натомість розорених кладок, крячки будували повторні гнізда поруч, серед негустої рослинності (*Artemisia* sp.), яка захищала кладки і пташенят від перегріву та хижаків.

У період заселення і будівництва гнізд, крячок річковий виявляє агресивність до інших видів, які мешкають поруч. Ми неодноразово спостерігали крячка річкового, що атакував мартина звичайного, який насиджував яйця (Рис.3). До появи пташенят дорослі птахи майже не реагують на дослідників, проте з появою молоді, вони атакували нас, іноді доводилося довго перебувати в засідці, щоб провести обліки.

Рис. 3. Поведінкова реакція крячка річкового та заселення мартина звичайного

У крячка річкового механізм будівництва гнізда в основному однаковий: м'який земляний покрив птахи копають, а той, що не піддається, – вминають круговими рухами тіла. Практично всі типові для виду гнізда, птахи будували у вигляді невеликих заглиблень в мулі із незначним шаром підстилки зі стебел торішніх рос-

лин, часто з додаванням матеріалів антропогенного походження. Зокрема, серед типових гнізд на 16 муловій ділянці: 51,5 % (n=33) збудовані з матеріалу рослинного походження, 45,5 % з додаванням різнокольорових трубочок та залишків поліетиленових пакетів. Нетипове розміщення гнізд виявлено на целофановому пакеті (3,0 %) (Рис.4)

Рис.4 Типи розміщення гнізд крячка річкового на різних мулових майданчиках у 2020-2021рр. (а – гніздо у вигляді невеликого поглиблення з рослинною підстилкою, б – у вигляді плотуку з торішньої рослинності).

Більшість гнізд крячка річкового на 11 ділянці побудовано на сухих валах торішнього очерету, що становило 96 % (n=28), типові – 4 %.

На 4 муловому майданчику гніздила одна пара крячка річкового на окремому підвищенні серед води (Рис.5а). У типовому для крячків гнізді, виявлено кольорові поліетиленові пакети, різнокольорові пластмасові палички. На перший погляд, малопомітне гніздо, нагадувало камінь (Рис.5б). Дорослі птахи постійно оберігали кладку яєць, яку залишали лише один раз на кілька годин, що дозволило успішно виховувати всіх 3 пташенят. Слід зазначити, що раніше ця ділянка була заповнена на 95 % мулом з рослинністю і невеликою кількістю води (5 %) по периметру. Навесні під час дощів рівень води піднімався, що приваблювало водоплавних птахів під час міграції.

На цій ділянці у квітні 2020 року ми вперше зареєстрували кулика-довгонога (*Himantopus himantopus* L., 1758), брижача (*Philomachus pugnax* L., 1758), коловодника болотяного (*Tringa glareola* L., 1758), плавунця круглодзьбого (*Phalaropus lobatus* L., 1758) та багатьох інших птахів, які зупинялися для годівлі та відпочинку; реєстрували 3 особи болотяних черепах (*Emys orbicularis* L., 1758), водяного щура (*Arvicola amphibius* L., 1758) та річкову видру (*Lutra lutra* L., 1758).

Восени 2020 року, при частковому очищенні ділянки від мулових мас та дерево-чагарникових насаджень, ділянка поступово заповнилася на 55% дощовою водою, решту (45%) займала болотиста рослинність.

Рис.5. Одиночне гніздування річкової крячки на 4 муловому майданчику (а –самка на гнізді, б –загальний вигляд гнізда).

Насиджування в період яйцекладки у крячка річкового здійснюється безперервно з першого відкладеного яйця за участю обох партнерів. Самки крячка річкового часто починають сидіти на гнізді, ще

до появи у ньому яєць. Початок відкладання яєць крячок у II декаді травня, збігається з піком яйцекладки у мартина звичайного (Рис.6).

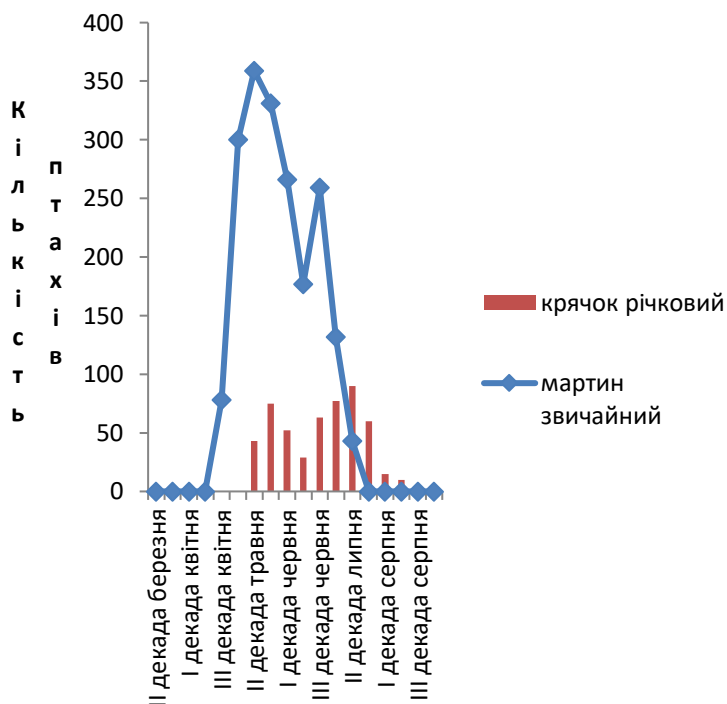

Рис.6. Процес яйцекладки крячка річкового та мартина звичайного у 2020 році

Максимальна кількість особин мартина звичайного, який відкладає яйця, припадала на III декаду квітня (1292 ос) та на I першу декаду липня (883 ос.). У крячка річкового максимальна кількість припадає на I декаду червня (138 ос.) і трохи раніше 132 особи (Рис.7).

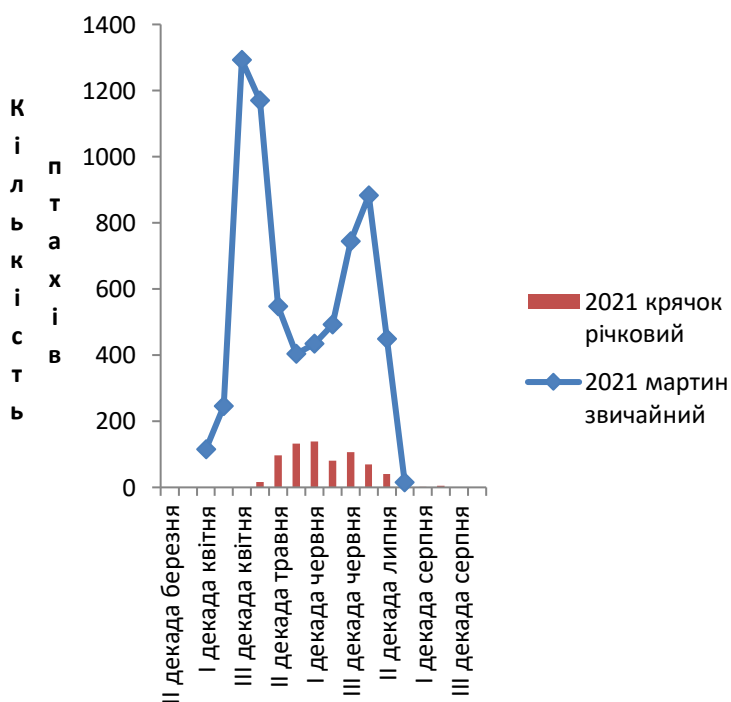

Рис.7. Процес яйцекладки крячка річкового та мартина звичайного у 2021 році

Максимальна кількість річкових крячків зареєстрована у першій декаді червня 2021 року (138 особин). Дещо менше (132 особи), у третій декаді травня, цього ж

року. Протягом 2020 року максимальна кількість птахів відзначена у першій та другій декадах липня. Найменша кількість птахів зареєстрована у першій та другій декадах серпня 2021 року (Рис.8).

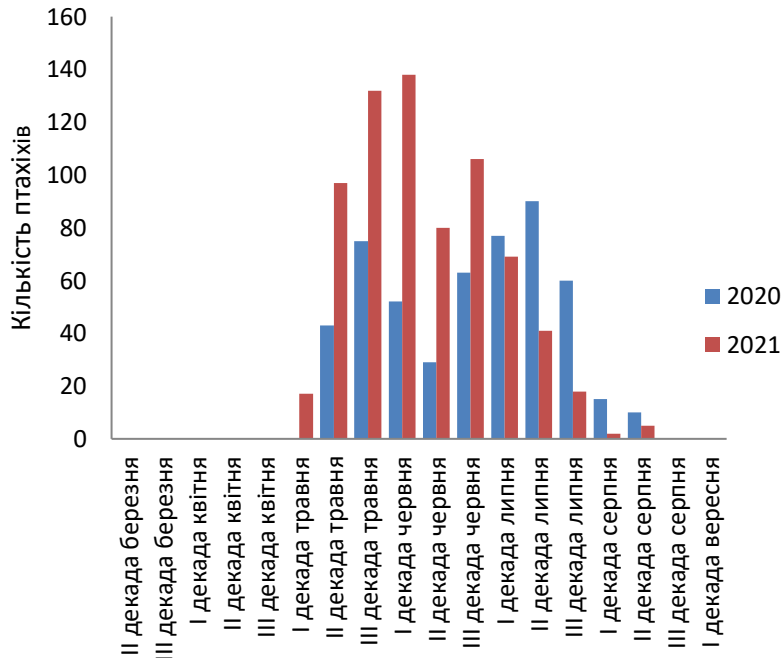

Рис.8 Динаміка чисельності крячка річкового у 2020-2021.

Протягом двох років дослідження, чисельність мартина звичайного і крячка річкового на цих ділянках збільшується: у річкового крячка від 90 особин у 2020 до 213 особин (2021), у мартина звичайного від 369 особин у 2020 до 1292 (2021).

У гніздах на мулових майданчиках, середня величина кладки ($n=135$) – $2,8 \pm 0,43$ яєць (2020 р. ($n=36$) – $2,7 \pm 0,61$; 2021 р. ($n=99$)) – $2,9 \pm 0,45$). У забарвленні яєць переважали коричневі та зеленуватосірі відтінки. Різниця в різні роки та в різних колоніях не виявлено.

Найбільш висока успішність вилуплення пташенят та їх виживання спостерігалось під час масової яйцекладки. У синхронних та асинхронних виводках із трьох пташенят виживання пташенят було різним. В асинхронних виводках останні пташенята зростали повільніше через конкуренцію між собою, відсоток їх смертності був найвищим. У виводках із двох і трьох пташенят інтенсивність живлення кожного з них загалом була однаковою і залежала

лише від індивідуальних особливостей конкретної пари та великої кількості кормових ресурсів.

В одному випадку, після загибелі дорослого птаха, пташеня вигодовував другий з батьків. Пухове пташеня довго знаходилось біля дорослої загиблої особини. Завдяки гучній звуковій стимуляції (короткі голосові сигнали), пташенят частіше приносили їжу, внаслідок чого йому вдалося вижити. Виліт молодих птахів відбувається починаючи з другої декади липня. Перші поршки відзначені: 2.07.2020 та 12.07.2021 рр. У пізніх кладках пташенята залишають гнізда до кінця серпня – початку вересня. Максимальна кількість вильотів 44 особин припадає на другу декаду липня (2020 р). Виводки тримаються біля гніздових ділянок до кінця серпня, потім починають кочувати зграйками по 10-15 особин. Таким чином, в досліджених колоніях найбільше пташенят доглядали пари з виводками з трьох пташенят.

У ході вивчення крячка річкового виявлено окільцьовану особину крячка річкового з двома кільцями Israil Atlit Sait – Pans, 27.04.2020, координати 32°42'00" N

34°56'00" E. (Рис.9). Інших окільцьованих крячків річкових, розпізнати нумерації за фотографією не вдалося.

Рис.9 Крячок річковий на озері Новий Лиман поруч з муловими майданчиками очисних споруд м. Харків (08.07.2021 р)

ОБГОВОРЕННЯ

Sterna hirundo поселяється на річкових косах, прируслових ділянках лук, сплавів, піщаних островах [13]. Найбільший негативний вплив на крячка річкового мають перетворення берегів річок, збільшення хімічного забруднення у навколишньому середовищі [5], затоплення гнізд водами припливів [26]. Птахів можуть відстрілювати на зимівлі в Африці [4, 29]. Збереження популяцій птахів можливе тільки при створенні нових довготривалих гніздових місць уздовж русел річок, або перехід до гніздування в альтернативних біотопах.

У 2010-2012 роках на території водочисних спорудах м. Харкова гніздилися 8-10 пар крячка річкового [23]. На сьогоднішній день населення крячка річкового збільшується, за два роки на цій території налічується від 10 до 90 пар. В даний час на мулових ділянках у гніздовий період переважає за чисельністю мартин звичайний (*Larus ridibundus*) та крячок річковий (*Sterna hirundo*).

Література

1. Atamas N.S., Loparev S.A. (2009). The current state of the settlements of colonial Waterbirds of the Kanev reservoir. Berkut. Vol. 18: 1-2. - p. 1-15.

У 2021 році 96% (n=28) гнізд крячка на 11 муловій ділянці було побудовано на сухих валах торішнього очерету. Таку поведінку птахів при побудові гнізд можна пояснити періодичним підтопленням гнізд крячка річкового, внаслідок нестабільної роботи промислового підприємства, подібне описано в літературі [11]. З метою збереження нащадків, дорослі птахи, можуть використовувати такий тип будівлі.

Успішне гніздування пари крячка річкового на 4 муловому майданчику на окремому підвищенні серед води, свідчить про те, що цей вид прагне до більш сприятливих умов розмноження. Подібні описи гнізд відомі в літературі [16]. Мулові поля приваблюють багато рідкісних і зникаючих видів птахів, зокрема гніздовим є кулік-довгоніг [19]. Охоронний режим на очисних спорудах дозволяє зберегти птахів від занепокоєння з боку людини. Таким чином, завдяки доступності кормових ресурсів, на порівняно невеликій території очисних споруд відбувається велике скупчення птахів, як у гніздовий період, так і під час міграції.

2. Afanasiev V.T., Gavris G.G., Klestov N.L. Avifauna of the Desnyanskaya floodplain and its

protection. - Kyiv: Institute of Zoology of the Academy of Sciences of Ukraine, 1992. p. 58. (Preprint 92.7).

3. Belik V.P., Moskalenko V.M. Avifaunistic rarities of Sumy Polissya. 2. Non Passeriformes. Berkut.- 2018. Vol. 27:1. p. 1-38.

4. Becker P. H., Sudmann S. R. (1998). Quo vadis *Sterna hirundo*? Schlussfolgerungen für den Schutz der Flußseschwalbe in Deutschland Vogelwelt № 3-5, , т.119,р. 293-304.

5. Burgerab J., Gochfeldbc M. 2003. Spatial and temporal patterns in metal levels in eggs of common terns (*Sterna hirundo*) in New Jersey. Science of The Total Environment Vol.311, 1-3, 20, p. 91-100.

6. Busel V.A. (2016). Nesting birds of the National natural park "Veliky Meadow".Berkut , Volume 25, Issue 1, Published since 1992.

7. Davidenko I.V. Birds of Ukraine under the protection of the Berne Convention. Ed. by Gavris G.G. Kyiv, 2003. p. 135-136.

8. Dinkevich M.A., Lastovetsky V.E., 1997. The gull (*Lari*) in the avifauna of the Central part of the Krasnodar Territory. Act. issues of ecology and nature protection of ecosystems of the Caucasus. Stavropol. p.41-45.

9. Fauna of Ukraine: protective categories. Dovidnik / O. Godlevska, I. Parnikoza, V. Rizun, G. Fesenko, Yu. Kutsokon, I. Zagorodnyuk, M. Shevchenko, D. Inozemtseva; ed. O. Godlevska, G. Fesenko. Kyiv, 2010. p. 80 .

10. Fedun O.M. 2017. Ornithological complexes of the territory of technological facilities for the treatment of wastewater in the Pivnichny Gathering of Ukraine. pp. 83-85.

11. Fedun O.M., Semiroz A.V. 2010 Fauna of nesting bird of industrial reservoirs in Chernihiv and the conditions for its formation. pp. 171-174.

12. Gavrilenko V.S., Listopadsky M.A., Polishchuk I.K., Dumenko V.P. Synopsis of the fauna of the ridges of the Biosphere Reserve "Askania-Nova" (with elements of population analysis). - Askania-Nova: PP Andreeva M.M., 2010. p. 117 .

13. Gavris G.G., Kuzmenko Yu.V., Mishta A.V., Kotserzhinska I.M. Fauna of vertebrates of the National Park "Desnyansko-Starogutsky": Collective monograph. - Sumi: Kozatsky Val, 2007. 120 p.

14. Grishchenko V.M., Yablonovska-Gryshchenko E.D., Negoda V.V., Prudenko O.D. To the avifauna of the Ukrainian Seim. Berkut 2001. Vol. 10: 1. p. 20-25.

15. Gudina A.N. Rare and little-studied birds of Eastern Ukraine. T. 2. (Charadriiformes - Piciiformes). Ed. 2nd, corrected. and additional - Zaporozhye: Dneprovskiy metallurgist, 2008. p. 136-137.

16. Knysh N.P. Notes on rare and little-studied birds of the forest-steppe part of the Sumy region. Berkut. 2001. Vol. 10: 1. – p. 1-19.

17. Krivitsky I.A., Kalchenko Yu.A., Kalchenko A.Yu. 1996. Birds of the ponds of the Pechenegsky fish farm. The birds of Severskiy Donets basin. Kharkiv, 3:p, 16-21.

18. Lozov B.Yu., Korshunov E.N., Korshunova E.N., Shpilenok I.P. List of avifauna of the Nerusso-Desnyansky region. Rare and vulnerable species of plants and animals of the Nerusso-Desnyansky physical geographical region. Bryansk: Facets, 1997. – p, 137-148.

19. Mamedova Y.P., Chaplygina A.B. Breeding of The Black-winged Stilt *Himantopus himantopus* in muddy sites of the wastewater treatment plant, Kharkiv, Ukraine, Biosyst.Divers, 2021, 29(3), p, 286-293. <https://doi.org/10.15421/012136>.

20. Matvienko M.E. Essays on the distribution and ecology of birds in the Sumy region (60s of the XX century). Sumi: University Book, 2009. 210 p.

21. Mnatsekanov R.A., Emtyl M.Kh., Lokhman Yu.V., Plotnikov G.K., 1996. On the avifauna of treatment facilities in the Krasnodar Territory, Akt. issues of ecology and nature protection of ecosystems in the southern regions of Russia. - Krasnodar. – p 144-148.

22. Molodan G.N., Bukreev S.A., Dyakov V.A., Zalevsky V.D., Kabakov A.N., Pozhidaeva S.I., Chernyshov A.I. 1991. New data on the distribution, abundance and biology of semiaquatic non-passerine birds of the northern Sea of Azov. Rare birds of the Black Sea region. Kyiv; Odessa: 193-211.

23. Nadtochiy A.S., Osadchuk V.V. The ornithocomplex of settling ponds of the Bezlyudovsky treatment facilities // Birds and the environment. Sat. scientific works ed. Rusev I.T., Stoilovsky V.P., Korzyukov A.I., Kivganov D.A. - Odessa: April, 2013. p. 134-137.

24. Nesting V.A. Birds of the Veliky Lug National Park. Berkut - 2016. Vol. 25: 1. P. 1-14.

25. Panchenko S. G. Birds of the Luhansk region. Edition 2, supplemented. - Kharkiv: Collegium, 2016. - 324 p.

26. Raab S. 1998. Verlust de Brutgebiete der Flußseschwalbe *Sterna hirundo* an den Flüssen des Bayerischen Voralpenlandes und Möglichkeiten der Wiederansiedlung. Vogelwelt № 3-5, т.119,р, 265-270.

27. Sarychev V.S., Saliy N.V., Klyuchnikov S.V. Birds of the silt fields of the Borinsky sugar factory (Lipetsk region): monograph. Voronezh: "Digital printing", 2020. p, 99-101.

28. Scarton F. 2010. Long Term Decline of a Common Tern (*Sterna hirundo*) Population Nesting in Salt Marshes in Venice Lagoon, Italy. Wetlands vol. 30, p, 1153–1159.

29. Seymour Sudman (1998) "Survey Research and Ethics", in NA - Advances in Consumer Research Volume 25, eds. Joseph W. Alba & J. Wesley Hutchinson, Provo, UT : Association for Consumer Research, Pages: 69-71.

30. Vetrov V.V., Litvinenko S.P. 1994. Current status of Laridae gulls in the Luhansk region. The Birds of the Severskiy Donets basin 2: 23-25.

31. Vlasov A.A., Mironov V.I. 2008. Rare birds of the Kursk region. Kursk, p, 64-65.

32. meteo.ua [online]. Available from: <https://meteo.ua/archive> [Accessed 15.04.2021].

UDC 598.243.8

NESTING OF THE COMMON TERN (*STERNA HIRUNDO*) IN THE SILT FIELDS OF THE WATER TREATMENT FACILITIES OF KHARKIV CITY IN 2020 – 2021

Mamedova Y.P.

The nesting biology of the Common tern (*Sterna hirundo* L.) in the silt fields of water treatment facilities was studied in Kharkiv in April-August of two seasons, 2020 and 2021. 228 individuals of birds were identified, features of 135 nests and 172 chicks were studied. The Common terns inhabit three areas within the studied territory, one of them is inhabited for two years (from 10 to 90 pairs). The first eggs in the clutches were found in the second decade of May, at the average daily temperature of $+5\pm 1.76^{\circ}\text{C}$ at night and $+20\pm 0.89^{\circ}\text{C}$ in the daytime in 2020 and at $+14.9\pm 3.08^{\circ}$ in the daytime and $+5\pm 2.76^{\circ}\text{C}$ at night in 2021. The egg laying by the Common tern reached a peak at the end of June - beginning of July in 2020 and at the end of May to beginning of July in 2021. The difference in the timing of the beginning of reproduction between the Common tern and the Black-headed gull (*Larus ridibundus*) was, on average, 37 days. The first chicks in the nests were registered in the first decade of June (5.06.2020; 10.06.2021). The first flight chicks were observed at 2.07.2020 and 12.07.2021. Before migration, young birds gather in small flocks of 10–15 individuals. There are two types of nests observed. The first is typically built as indentations in the silt with plant litter (51.5%; n = 135) and nests, which were composed of colored tubes, the remains of plastic bags (45.5%). The second type, 'atypical' nests (3.0%) are built on the cellophane bag. The average size of the clutch is 2.77 ± 0.43 (1-3) eggs, with a brown and greenish-gray tint in the color of the main background of the shell. The individual was registered, possessing two rings of the Israil Atlit Sait – Pans (27.04.2020, coordinates $32^{\circ} 42'00''\text{N}$ $34^{\circ} 56'00''\text{E}$.)

Key words: The Common tern; phenology, treatment facilities.